

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

JUULSBAKKE 6-6A

SYDDJURS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	8. september 2014
Besigtiget af:	Stefanie Høy Brink/ Nanna Secher Larsen
Journalnummer:	21/02471
Kommune:	Syddjurs Kommune
Adresse:	Juulsbakke 6-6A, 8400 Ebeltoft
Betegnelse:	Juulsbakke 6-6A
Fredningsår:	1979.*
Omfang:	<i>Det firelængede bygningsanlæg (beg. af 1700-tallet, ombygget 1847) samt gårdspladsens brolægning.</i>

BYGNINGSBESKRIVELSE

Juulsbakke 6-6A er en firelænget gård beliggende i Ebeltofts ældste bykerne nær Rådhuset og Torvet. Gården har et brolagt gårdrum, der ligesom alle fire længer er omfattet af fredningen. Ejendommen er i dag indrettet med ejerlejligheder i forhus, nord- og vestlænge mens den søndre længe fortrinsvis er indrettet til garager og udhuse for beboerne. Alle længer er i én etage og er sammenbyggede. Tagetagerne er udnyttet i alle længer, hvor der er indrettet beboelse.

Forhuset mod Juulsbakke er en elleve fag lang længe, der er grundmuret mod gaden. Mod gaden hviler længen på en sortmalet sokkel, der følger gadens hældning. Murværket er pudset og gulmalet og facaden afsluttes under tagudhænget af en hvid hovedgesims prydet med sparrenkopper. Forhuset bærer et sadeltag hængt med røde vingetegl. Over gavlen mod nord er taget halvvalmet. I rygningen sidder to hvidkalkede skorstenspiber med sokkel og krave. I tagfladen mod gaden er to nyere tagvinduer. I facaden er der en fladbuet portåbning i tredje fag, mens indgangsdøren til stuehuset er i ottende fag. Hoveddøren er en nyere, traditionelt udført, tofløjet dør med fyldinger, herover er et opsproset overvindue. Foran døren er en tottrins granittrappe. Vinduerne er traditionelt udførte to- og trerammede vinduer med tre ruder i hver ramme. Vinduerne er ligesom hoveddøren malet hvide. Længens nordre gavl venter ud mod en smal passage, denne gavl er i sortopstolpet bindingsværk og tavlene er hvide. I gavlen ses to torammede vinduer, der som de øvrige vinduer er malet hvide. Disse to vinduer er nyere og monteret med hamborghængsler. Mod syd er forhuset sammenbygget med husrækken i Juulsbakke.

Forhuset er sammenbygget med den nordre længe, der vender mod strædet nord for ejendommen. Denne længe er grundmuret mod strædet og hvidmalet. Længen hviler på en lav, sortmalet sokkel og bærer et teglhængt heltag. I denne side er fem små kvadratiske og

traditionelt udførte vinduer. Denne længe er mod vest sammenbygget med den vestre længe, der ligeledes er en etage høj, grundmuret og hvidmalet. Længens tre sydlige fag er dog lidt lavere og er udført af sort opstolpet bindingsværk med hvide tavler. Denne længe hviler på en høj, sortmalet sokkel og bærer et teglhængt tag, der er lavere over de tre søndre fag og halvvalmet over den søndre gav. I rygningen sidder en hvidmalet skorstenspipe med sokkel og krave. Ud for denne side er grunden skrånende og der er bygget to træterrasser på stolper. Der er udgang fra bygningen til terrasserne gennem to nyere terrassedøre med termoruder. Der er ligeledes trefags vinduer udført på traditionel vis med hjørnebånd. I nordlængens østvendte gav er en nyere fransk altan ud for tagetagen. Den søndre længe har mod syd en sortmalet tofløjet port, der fører ind til gårdrummet. Sydlængens murværk er pudset og hvidmalet, mens vestlængens sydvendte gav blot er pudset.

Gårdrummet mellem de sammenbyggede længer er brolagt med marksten, og der er ældre cementstensbelagte ganglinjer gennem portrummet ud for den søndre længe og på tværs af gårdrummet fra portåbningen til det modsatte hjørne af gårdrummet. Flere steder i gårdrummet er der anlagt terrasser med cementsten i forbindelse med lejlighederne.

Forhuset, der har facade mod Juulsbakke, er opført i bindingsværk mod gården. Forhusets sortopstolpede bindingsværk er kraftigt og regelmæssigt og er karakteriseret ved at have kraftige dokker i undertavlene. Enkelte dokker er opstregede på murværket. Tavlene er hvide. I tagfladen mod gården er der nyere tagvinduer og to kviste. I forhusets søndre del er portrummet, der har grundmurede vægge og pudset loft med synlige sortmalede bjælker og kopbånd. I portrummet er der mod syd indgang til en mindre lejlighed. Portrummet er brolagt og har en cementstensbelagt ganglinje i midten. Midt for længen er der indgang til bygningen gennem en nyere blåmalet dør med fyldinger nederst og ruder i øverste halvdel. Foran døren er en ældre muret trappe med enkle metalhåndlister. Ved siden af indgangsdøren er der nedgang til kælderen ad en ældre støbt trappe. Vinduerne mod gården er alle hvidmalede, der er torammede vinduer med tre ruder i hver ramme og to lavformatvinduer, hver med to ruder, det ene over indgangsdøren og det andet i soklen. Det sidste er et nyt vindue.

Den nordre længe er ligeledes opført i sort opstolpet bindingsværk mod gården. Længen følger det hældende terræn, hvilket afspejler sig i den let aftrappede rygning, men også i det varierede og let uregelmæssige bindingsværk. I den teglhængte tagflade ses en træbeklædt kvist, nyere tagvinduer og en udluftningshætte af metal. Der er indgang til længens tre lejligheder gennem to nyere, sortmalede indgangsdøre med rudepartier af termoglas. Der er bevaret en ældre bræddedør, der ligeledes er sortmalet. Vinduerne er traditionelt udførte, torammede

vinduer med tre ruder i hver ramme. Et enkelt vindue er småtopsprosset.

Den vestre længe er opført delvist i sortopstolpet bindingsværk og delvist i grundmur, der er bevaret enkelte stolper, fodrem og tagrem. Murværket er hvidmalet. I tagfladen sidder to nyere tagvinduer og to udluftningshætter af metal. I hver side af længen er der indgang til lejlighederne gennem to nyere døre med termoglaspartier i øverste del. Vinduerne er traditionelt udførte to- og trerammede vinduer med tre ruder i hver ramme. Der er ligeledes en nedgang til en gang under længen, der leder ned til haven på den vestvendte skråning.

Den søndre længe er mod gården opdelt i en række sorttjærede ældre revleporte, der giver adgang til beboernes garager og udhuse. Portene har ældre eller traditionelt udførte båndbeslag og lukketøj. I tagfladen ses nyere tagvinduer og i rygningen nær forhuset er en skorstenspipe med sokkel og krave. Længens sydside fremstår lukket på nær et mindre vindue og en tofløjet sortmalet revleport. Murværket er pudset på denne side. I tagfladen ses tre nyere tagvinduer og der er en skorstenspipe med sokkel og krave i rygningen.

Forhuset er indrettet med to lejligheder nord for portrummet, begge med indgang gennem hoveddøren i facaden. Her er en ældre planløsning med en langsgående midterskillevej bevaret med forstuegang, stuer og mindre kabinetter mod gaden, mens de sekundære rum herunder køkken, kamre og bad er vendt mod gården. Der er ligeledes bevaret to skorstenskerner. Tagetagen er indrettet i nyere tid og fremstår med nyere overflader og installationer. Materialeholdningen er overvejende nyere med tæppebelagte gulve, laminat-, brædde- og flisegulve. Lofterne er enten glatte eller er beklædt med lister. Der er ligeledes både nyere glatte døre og nyere døre med fyldinger, ligesom der ses en række ældre fyldingsdøre heraf en del ældre beslagværk. Vinduerne er forsynet med forsatsruder, heraf nogle med termoglas.

Den nordre længe er indrettet med to separate lejligheder, mens den østre del af længen hører sammen med den nordre lejlighed i forhuset. Planløsningerne i nordlængens lejligheder er præget af mindre rum og rum, der er gennemlyste. Materialeholdningen er nyere og består af bræddegulve, glatte vægge og lofter mellem synlige loftbjælker, hvoraf der både er nyere og ældre bjælker. I nogle lofter er udført spotbelysning. Dørene er glatte døre med tilhørende ny beslåning. I den ene lejlighed er en ældre tofløjet dør med fyldinger og tilhørende gerichter. Nyere traditionelt udførte trapper fører til tagetagen, der ligeledes er indrettet i nyere tid med bræddegulve og pladebeklædte skråvægge. Hanebåndene er ikke synlige.

Den vestre længe er indrettet med en lejlighed, der er præget af en ældre planløsning med en langsgående midterskillevæg bevaret, der opdeler lejligheden i rum mod henholdsvis gård og have. Der er tre skorstenskerner i den vestre længe. Materialeholdningen er primært nyere med brædde- og flisegulve, glatte vægge og listebeklædte lofter. Der er synlige loftbjælker, der synes at være nyere. Tagetagen er indrettet i nyere tid med brædegulve, glatte skråvægge og løftede hanebånd. Trappen til tagetagen er en nyere ligeløbstrappe med åbne trin. Der er bevaret nogle ældre fyldingsdøre med tilhørende gerichter. Der ligeledes synligt ældre tømmer, der er opstregt.

Den søndre længe er indrettet til garager og udhuse. I garagerne er gulvene støbte og de murede vægge er berappede. I flere rum er den ældre etageadskillelse synlig, ligesom der ses nyere isoleringsmateriale. I den del af den søndre længe, der vender ind mod forhuset syd for portrummet er indrettet en mindre lejlighed. Der er adgang til lejligheden fra portrummet og den er indrettet med stue mod gaden, mens køkken og entré vender mod portrummet. Fra gården er der indgang til et bryggers med et bagvedliggende badeværelse, der via en gang står i forbindelse med resten af lejligheden. Tagetagen er indrettet i nyere tid. Lejligheden er overvejende præget af nyere overflader, herunder laminatgulve, glatte eller tapetserede vægge og glatte lofter, der er tillige synlige ældre loftbjælker ligesom der er bevaret ældre fyldingsdøre.

— BYGNINGSHISTORIE

Ebeltoft ligger på et kuperet terræn, der skråner ned mod vandet og havnen, som i mange år udgjorde byens livsnerve. Havnen var særlig, fordi den som den eneste på den østjyske kyst lå mod vest, hvor vigen gav læ fra Kattegat og derfor udgjorde havnen et eftertragtet ophold, når vejret på havet blev for voldsomt. Ebeltoft fik købstadrettigheder i 1301 af kong Erik Menved, men byen er formentlig langt ældre. Mod syd ligger byens ældste del omkring Havnegade, Kirkegade, Søndergade og den sydlige del af Nedergade, hvor der var optimale betingelser for at anlægge havnen, som i mange år udgjorde rammerne for byens hovederhverv - skibsfarten.

Ebeltoft var udskibningshavn for tømmer og brænde til København fra de store kongelige skovbesiddelser, der var på Djursland og skibsfarten med tømmer gjorde Ebeltoft til en relativ betydningsfuld og velhavende købstad.

Ebeltofts byplan og gadestruktur er overordnet dikteret af hovedvejen fra nord, hvor byen i løbet af de næste århundreder voksede op langs hovedstrøget Nedergade-Adelgade. Købmændene dominerede den nordlige bydel, hvilket ses i de store, toetagers bindingsværksgårde, gerne med svalegang, der dominerer den nordligste ende af Adelgade.

Den sydlige del af byen var derimod hjemsted for skippere, søfolk og fiskere. Området omkring Overgade, Nedergade og Søndergade udgjorde byens småkårs kvarter, hvilket stadig kan aflæses i de mindre huse på små grunde. I løbet af 1500-tallet blev gadenettet i bykernen, som det i store træk ser ud i dag, udbygget og karakteriseret ved sit snoede og kuperede gadeforløb med husene beliggende helt ud til vejskellet.

Modsat mange andre købstæder har Ebeltoft været forskånet for større bybrande og derfor står bykernen relativt intakt med meget ældre bindingsværk omkring det ældre gadeforløb.

Indførelsen af konsumptionsafgiften i 1657 forstærkede indtrykket af den koncentrerede bykerne, da indgangen til byen blev begrænset til tre porte, en i henholdsvis syd, øst og nord, mens byen mod vest var afgrænset af tangdiger, der var meget høje for at beskytte de bagvedliggende kålhaver fra oversvømmelser.

I løbet af 1700-tallet begyndte skibstrafikken overvejende at vende blikket mod Nordtyskland og Østersøområdet. Hermed var Ebeltofts storhedstid inden for skibsfart forbi og en langvarig krise begyndt. Den varede indtil begyndelsen af 1800-tallet, hvor der var gode afsætningsforhold for kornproduktion. I samme periode blev flere af byens markante industrivirksomheder grundlagt blandt andet S.B. Lundbergs Maltfabrik og Farvergården.

Juulsbakke 6-6A blev opført som en bygård og stammer fra 1700-tallets begyndelse, den blev antagelig opført af Chr. Petersen Morch. Den blev siden ombygget i 1847 for købmand P. Holbech.

Gården har i 1800-tallets anden halvdel sandsynligvis fungeret som købmandsgård med beboelse i forhuset mod Juulsbakke, mens nord- og sandsynligvis også vestlængen været indrettet til dyrehold og landbrugsdrift. Den søndre længe synes at have fungeret som vognport. På fotografier fra 1950'erne ses det, at vestlængen var indrettet til beboelse, ligesom den cementstenbelagte gangsti tværs over gårdrummet var blevet etableret.

— KILDER

Kommuneatlas Ebeltoft, bevaringsværdier i byer og bygninger 1999.
Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen

Egevang, Robert: Det gamle Ebeltoft, Nationalmuseet 1975

Slots- og Kulturstyrelsens Sagsarkiv

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Juulbakke 6-6A knytter sig til bygningens beliggenhed i den brolagte gade, Juulbakke, hvor den taktfaste facade med de traditionelle farver i sort, gult og hvidt indgår harmonisk i gadens bygningsrække og dermed bidrager til det stemningsfulde bymiljø i Ebeltofts ældste bykerne. Gårdrummets brolægning forbinder længerne og medvirker derved til et stemningsfyldt historisk kulturmiljø.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ved Juulbakke 6-6A knytter sig i det ydre til anlægget som et eksempel på en firelænget bygård beliggende i Ebeltofts ældste bykerne. Gårdens beliggenhed ud til byens ældste hovedstrøg nær rådhuset, vidner om bygningens og dermed om den daværende ejers betydning i lokalsamfundet.

Den kulturhistoriske værdi ved Juulbakke 6-6A knytter sig endvidere til længernes interne hierarki med forhuset, der var det oprindelige stuehus, med den let dekorerede og grundmurede facade er ejendommens repræsentative facade i gadebilledet. Også forhusets bindingsværk mod gården er mere rigt end i gårdens øvrige avlslænger. Det bevarede bindingsværk i stuehuset er karakteristisk for egnen, idet det både er af kraftigt tømmer og er udført med en dok i hvert undertavl. Avlslængerne fremtræder med et mere enkelt udtryk og herved underordner avlslængerne sig stuehuset i ejendommens interne bygningshierarki. Den kulturhistoriske værdi knytter sig også til den nordre længes bindingsværk mod gården, der ændrer sig i sektioner, og tagets rygning, der aftrappes mod skråningen i vest. Dette indikerer, at denne længe kan være opført og ændret på forskellige tidspunkter. Hertil kommer at Juulbakke 6-6A, karakteristisk for gårdbyggeri generelt, har både en gadeport mod bygaden og en tofteport, der har givet mulighed for at køre ud til gårdens tilliggende jord mod vest og syd. I sydlængen knytter den kulturhistoriske værdi sig til, at dens ældre funktion som vognport endnu er tydeligt aflæselig både i det ydre og det indre.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til de bevarede dele af den ældre planløsning, der er tydeligt aflæselig i forhuset, hvor midterskillevæggen på traditionel vis opdeler planløsningen i repræsentative stuer mod gaden og sekundære rum som køkken og mindre kamre mod gården. Hertil kommer de bevarede ældre bygningsdele herunder fyldingsdøre med tilhørende gerichter. I den vestre længe knytter den kulturhistoriske værdi sig ligeledes til de bevarede dele af en ældre planløsning og de ældre bygningsdele.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Juulsbakke 6-6A knytter sig i det ydre til det samlede firelængede gårdanlæg, karakteriseret ved det enkle, men repræsentative stuehus med gul facade mod bygaden, mens de øvrige længer underordner sig i et mere enkelt udtryk. Den firelængede bygård omkranser det pigstensbelagte gårdrum og skaber et stemningsfuldt bymiljø i Ebeltofts ældste bykerne.

Der knytter sig også arkitektonisk værdi til det firelængede anlæg med forhuset og avslænger alle i én etage opført dels i bindingsværk og dels i grundmur med de røde, teglhængte tage med skorstenspiber i rygningen, og soklerne, der giver bygningerne tyngde. De få bygningsdetaljer er begrænset til forhusets facade i form af indgangsdøren med den traditionelt udførte, klassicistiske, tofløjede fyldingsdør og overvindue og den enkle sparrenkopgesims, der giver den enkle bygning et elegant præg.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier ved Juulsbakke 6-6A knytter sig i det ydre til bygården i fire sammenbyggede længer opført i én etage delvist i grundmur og delvist i sortopstolpet bindingsværk med hvide tavler. Hertil kommer alle ældre og traditionelt udførte bygningsdele og -detaljer, herunder vinduer, indgangsdøre, revleporte samt portåbningerne, dør- og vinduesåbninger, gesimser, soklerne og de røde, teglhængte heltage med afvalmede gavle mod vest og syd gavle mod syd og de traditionelle skorstenspiber i rygningerne, forhusets trapper mod gade og gård og længernes trappestene. Hertil kommer det brolagte gårdrum mellem de fire længer og den traditionelle farve- og materialeholdning.

I samtlige bygningers indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede dele af ældre grundplaner, trapper og skorstensmassiver. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.